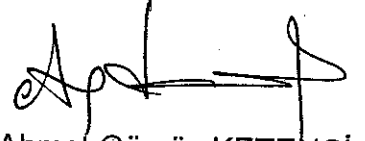

21720
19366-49136

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

"2839 Sayılı Milletvekili Seçimi Kanunun" bazı maddelerinde değişiklik yapılmasına dair kanun teklifi, gerekçeleri ile birlikte ekte sunulmuştur. **23.2.2006**

Gereğini saygı ile arz ederim.

Av. Ahmet Güryüz KETENCİ
İstanbul Milletvekili

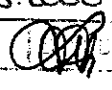
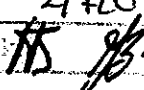

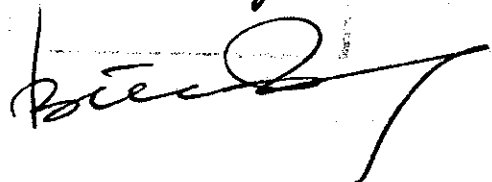
Prof. Dr. Hakkı AKALIN
SHP İzmir Milletvekili

Ersoy BULUT
Mersin Milletvekili

Mustafa SAYAR
Amasya Milletvekili

T.C.M.M. BAŞKANLIĞI	
Teklif No.	- Adalet
İl	- Amasya
Tarih	1.3.2006 2/720
İmza	

MİLLETVEKİLİ SEÇİM KANUNDA DEĞİŞİKLİK YAPILMASINA DAİR KANUN TEKLİFİ

MADDE 1-2839 Sayılı Milletvekili Seçim Kanununun 4 üncü maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

Madde4- İllerin çıkaracağı milletvekili sayısı, toplam milletvekili sayısına göre saptanır. Bunun için önce Türkiye İstatistik Kurumu'nun (TÜİK) son genel nüfus tespiti ile ortaya çıkan illerin nüfusu göz önünde bulundurularak;

Nüfusu beşyüzbine kadar olan illere bir, Nüfusu beşyüzbinle bir milyon arasında olan illere iki, Nüfusu bir milyonla birbuçuk milyon arasında olan illere üç, Nüfusu birbuçuk milyon'la iki milyon arasında olan illere dört, Nüfusu iki milyon'la üç milyon arasında olan illere beş, Nüfusu üç milyonla beş milyon arasında olan illere altı, Nüfusu beş milyonla yedi milyon arasında olan illere yedi, Nüfusu yedi milyonla dokuz milyon arasında olan illere sekiz, Nüfusu dokuz milyonun üstü olan illere dokuz milletvekili ayrılır.

Buna uygun yapılan hesaplama sonucunda bulunacak milletvekili sayısı TBMM toplam milletvekili sayısı olan beşyüzelli sayısından düşülür ve bulunan sayı ülke toplam nüfusuna bölünür. Bulunan bu sayı her il nüfusuna bölünür ve milletvekili sayısı tespit edilir. Bölünmelerde yarım tama ibla edilir. Tespit edilen milletvekili sayısı ile daha önce tespit edilen milletvekili sayıları toplanır ve o ilin toplam milletvekili sayısı bulunmuş olur.

Bu usulle hesaplanan milletvekili sayısı beşyüzelli sayısını bulmadığı takdirde, illerin hesaplama ile bulunan milletvekilleri sayısı il nüfusuna bölünerek milletvekili başına düşen nüfus sayısı bulunur ve bulunan bu sayılar büyüklüğe göre sıralanır. Kalan milletvekili sayısı bu büyüklüğe göre dağıtılarak beşyüzelli sayısına ulaşılır.

Yapılan hesaplama sonunda, çıkaracağı milletvekili sayısı 13'e kadar olan (onüç dahil) iller bir seçim çevresi sayılır. Çıkaracağı milletvekili sayısı 13'den fazla olan illerde milletvekili sayısı eşit bölünmek suretiyle yeni seçim çevreleri oluşturulur.

İllerin seçim çevreleri belirlenirken;

- a) Seçim çevresi oluşturmada ilçelerin idari sınırları korunur.
- b) Aynı seçim çevresinde yer alacak ilçelerin nüfus ve coğrafi yakınlıkları ile ulaşım imkanları göz önünde bulundurulur.

MADDE 2-Milletvekili Seçim Kanunun "Adaylık" başlıklı 12 inci maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

Madde 12-Seçilme yeterliliğine sahip her Türk vatandaşı bu kanun hükümlerine göre milletvekilliğine adaylığını koyabilir.

298 Sayılı Seçimlerin Temel Hükümleri ve Seçmen Kütükleri Hakkında Kanunun 14. maddesinin 11. fıkrası gereğince Yüksek Seçim Kurulunun tespit ve ilan ettiği seçime katılabilecek siyasi partiler, tek başlarına ya da ortak liste halinde, 2820 sayılı Siyasi Partiler Kanunu hükümlerine göre, bütün seçim çevrelerinde aday gösterebilirler. Şu kadar ki, bu partilerin, katıldıkları her seçim çevresinin çıkaracağı milletvekili sayısının iki katı kadar aday göstermeleri şarttır.

MADDE 3-Milletvekili Seçim Kanununun 13 üncü maddesinin 2 nci fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

"İlgili parti teşkilatı ya da ortak liste yetkili organı, bu tebliğden itibaren iki gün içinde eksik kalan adaylıkları doldurur. Aksi takdirde o siyasi parti adaylıklarını doldurmadığı seçim çevrelerinde seçime katılma hakkını kaybeder".

MADDE 4-Milletvekili Seçim Kanununun 15 nci maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

Madde 15-Siyasi partilerin aday listelerinde veya ortak aday listelerinde, yapılan itirazlar üzerine eksiklik husule geldiği takdirde, Seçim Kurulunun tebliğinden itibaren iki gün içinde bu eksiklikler tamamlanır. Aksi takdirde yukarıdaki maddeler hükümleri, bu hallerde de uygulanır.

MADDE 5-Milletvekili Seçim Kanununun 16 ncı maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

"Madde 16-Siyasi partiler, bütün seçim çevrelerinde olmak kaydıyla, ortak liste halinde aday gösterebilirler.

Birlikte seçime giren partilerin ortak aday listelerine "ortak liste" denir ve bu partilerin adlarından oluşan bir ad verilir. Ortak liste halinde seçime giren partiler ayrı bir "ortak liste işareti" saptayabilirler.

Seçime girme hakkına sahip olan siyasi partiler, genel seçimlerin başlangıcından itibaren 15 gün içinde, seçimlerin yenilenmesine karar verilmesi halinde, yenileme kararının ilanından başlayarak yedi gün içinde, seçime ortak liste halinde gireceklerini, Yüksek Seçim Kuruluna bildirirler. Bu bildirimlerinde, Yüksek Seçim Kurulunun işlemlerinde taraf olacak ortak liste yetkili organı da belirtilir.

Siyasi partilere kayıtlı olmayan kimselerin, herhangi bir siyasi parti tarafından veya ortak listelerde aday gösterilmeleri, kendilerinin yazılı muvafakatlarına bağlıdır.

Bir kimse aynı zamanda değişik siyasi parti ya da ortak listeden birden fazla seçim çevresinden aday olamaz, aday gösterilemez ve seçilemez.

Bağımsız adaylar da, aynı seçim için birden fazla seçim çevresinden aday olamaz, aday gösterilemez ve seçilemez".

MADDE 6-Milletvekili Seçim Kanununun 20 nci maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

"Madde 20-Siyasi partilerin genel merkezleri ve ortak liste yetkili organları, seçime katılacakları çevrelere ait aday ya da ortak aday listeleri Yüksek Seçim Kuruluna ayrı ayrı alındı belgesi karşılığında ön seçim gününden en geç on gün sonraki gün, saat 17'ye kadar verirler.

Yüksek Seçim Kurulu, bunları derhal il seçim kuruluna bildirir. Yüksek Seçim Kurulu, bütün siyasi partilerin aday listelerini veya ortak listelerini resmi gazete ve

radio ile il seçim kurulları da, kendi çevrelerine ait olanları alışımlı araçlarla geçici listeler halinde ilan ederler”.

MADDE 7-Milletvekili Seçim Kanununun 26 ncı maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“Madde 26-Milletvekili seçimlerinde kullanılacak birleşik oy pusulaları siyasi partiler ve ortak listeler ile bağımsız adayların oy pusulaları, aşağıdaki esaslar halinde hazırlanır.

a. Oy pusulaları, 298 Sayılı Seçimlerin Temel Hükümleri ve Seçmen Kütükleri Hakkında Kanunun 14. maddesinin (1) numaralı bendindeki esaslara uygun olarak, kağıdında “Türkiye Cumhuriyeti Yüksek Seçim Kurulu” filigranı bulunan kağıtlara Yüksek Seçim Kurulu Başkanı tarafından bastırılır.

b. Birleşik oy pusulasının en üstüne “Siyasi Partiler” ve “Ortak Listeler” ibaresi yazılır. Bu ibarenin altına, seçime katılan siyasi parti ve ortak liste temsilcileri huzurunda Yüksek Seçim Kurulu tarafından çekilen kura sırasına göre, en başta ve ortada partinin ya da ortak listenin ortak işareti, özel işaretinin altında kısaltılmış adı, onun altında da tam yazı halinde adı, belirli bir aralık veya çizgiden sonra çapı iki santimetre olan bir boş daire basılır ve bütün bunların altı çizilir. Bu çizginin altına o partinin ya da ortak listenin kesinleşen aday listesinde yer alan adayların ad ve soyadları, aldıkları sıra numarasına göre yazılır ve her adayın ismi hizasına birer boş kare konur.

c. Siyasi parti ve ortak liste sütunları arasında yarım (0.5) santimetre ve iki çizgi ile belirlenmiş bir aralık bırakılır.

d. Bağımsız adaylar oy pusulalarını Yüksek Seçim Kurulunun tayin edeceği ebat, şekil ve miktarda kendileri bastırarak ilan edilen süre içerisinde il seçim kuruluna teslim ederler”.

MADDE 8-Milletvekili Seçimi Kanununun 28 inci maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“Madde 28-Seçmen, Yüksek Seçim Kurulu tarafından yaptırılıp sandık kuruluna kadar ulaştırılmış bulunan ve sandık kurulu başkanının da oy verme süresince bulundurulması mecburi olan ve birleşik oy pusulası ile birlikte kendisine verilen “evet” yazılı mührü alarak oyunu kullanmak üzere kapalı oy verme yerine girer.

a. Seçmen “evet” mührünü sadece tercih ettiği siyasi partiye veya ortak listeye ait özel daire içine basmak veya varsa yalnızca oy vermek istediği bağımsız adaya ait oy pusulasını zarfa koymak suretiyle veya

b. “Evet” mührünü sadece tercih ettiği siyasi partiye veya ortak listeye ait özel daire içine basmakla birlikte, bu partiye ya da ortak listeye ait aday listesinden o seçim çevresinde çıkacak milletvekili sayısından fazla olmak kaydıyla seçilmesini istediklerinin adları hizasındaki boş karelere (x) çarpı işareti koymak suretiyle kullanılır. Kesirler hesaba katılmaz.

Oyunu kullanan seçmen oy pusulasını katlayarak zarfa koyar ve zarfı yapıştırır. “Evet” yazılı mührü, sandık kurulu başkanına geri verir ve oyunu sandığa atar. Seçmen “Evet” mührünü bastığı partiye veya ortak listeye oy vermiş sayılır. Seçmen sadece bir bağımsız adaya ait oy pusulasını zarfa koymuş ise o bağımsız adaya bir oy vermiş sayılır.

Seçmen oyunu doğrudan doğruya veya tercihli olarak kullanmış ise, “Evet” mührünü bastığı parti ya da ortak listeye bir oy vermiş sayılır.

Seçmen oyunu yukarıdaki (b) bendinde belirtilen şekilde kullanmış ise, "Evet" mührünü kullandığı siyasi parti ya da ortak liste adaylarından boş kareler içine (x) çarpı işareti koyduğu adaylara tercihini kullanmış sayılır. Ancak, tercih işareti kullanılan aday sayısının, o seçim çevresinde seçilecek Milletvekili sayısından çok olmaması gerekir. Siyasi Partiler, veya ortak listelerde kontenjan adayların gösterilmesi halinde, kullanılan tercihli oylar, kontenjanların sıralamadaki yerini değiştirmez.

Tercih işaretinin kareler dışına veya yukarıda belirtilen sayıya uyulmadan konulması halinde, oy pusulası yapılmış olan tercihler dikkate alınmaksızın ilgili parti ya da ortak liste lehine verilmiş bir oy sayılır".

MADDE 9-Seçim Kanununun 29 uncu maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir. "Madde 29-Bir seçim çevresinde seçime katılan bir siyasi partinin ya da ortak listenin 28. maddenin ikinci fıkrası uyarınca almış olduğu geçerli oyların toplamı o siyasi partinin ya da ortak listenin o seçim çevresinde almış olduğu geçerli oyu gösterir.

Bağımsız adayın almış olduğu geçerli oy 28. maddenin ikinci fıkrası uyarınca elde ettiği geçerli oyların toplamıdır.

Birinci ve ikinci fıkralar uyarınca siyasi partiler, ortak listeler ile bağımsız adayların aldıkları geçerli oyların toplamı o seçim çevresinin geçerli oylarını gösterir.

Ülke düzeyindeki oylar, bütün seçim çevrelerine ait geçerli oyların toplamıdır".

MADDE 10-Milletvekili Seçim Kanununun 30 uncu maddesi aşağıdaki şekilde yeniden düzenlenmiştir.

"Madde 30-Sandık kurulu, 298 Sayılı Seçimlerin Temel Hükümleri ve Seçmen Kütükleri Hakkında Kanunun 105. maddesi uyarınca oyların sayım ve dökümünü yaparken, tutanakta ayrıca her siyasi parti ya da ortak liste için verilen tercih işaretli oy pusulalarının sayısı ile adaylara verilen tercih işaretlerinin sayısını da gösterir".

MADDE 11-Milletvekili Seçim Kanununun 31 inci maddesi aşağıdaki şekilde yeniden düzenlenmiştir.

Madde 31-İlçe Seçim Kurulu, sandık tutanaklarının birleştirilmesinde, siyasi partiler, ortak listeler ile bağımsız adayların her birinin aldıkları oy sayısını tespit ederek, tutanağa geçirir. Bu tutanakta ayrıca, her siyasi parti ya da ortak liste için verilen tercihli oy pusulalarının sayısı ile adaylara verilen tercih işaretlerinin sayısı da gösterir".

MADDE 12-Milletvekili Seçim Kanunun 32 nci maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

"Madde 32-İl Seçim Kurulu, İlçe Seçim Kurullarından gelen tutanakları, yukarıdaki maddede belirtilen şekilde birleştirir ve her seçim çevresindeki;

- a. Seçmenlerin sayısını,
- b. Oylarını kullanan seçmenlerin sayısını,
- c. İtiraz edilmiş veya ihtilaflı görünmüş olup da, geçerli sayılarak hesaba katılan oy pusulaları sayısını,
- d. Geçerli sayılmayan ve hesaba katılmayan oy pusulaları sayısını,
- e. Geçerli sayılan ve hesaba katılan oy pusulaları genel toplamını,

- f. Seçime katılmış olan siyasi partiler, ortak listeler ile bağımsız adaylardan her birinin aldığı oy miktarını gösteren geçerli oy pusulaları sayısını,
- g. Her siyasi parti ya da ortak liste için verilen tercihli oy pusulası sayısını,
- h. Siyasi parti ya da ortak liste adaylarının almış oldukları tercih işareti sayısını,

Seçim çevrelerine göre ayrı ayrı tutanağa geçirir”.

MADDE 13-Milletvekili Seçim Kanununun 33 üncü maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“Madde 33-Milletvekili seçimlerinde ülke genelinde, ara seçimlerde seçim yapılan çevrelerin tümünde, geçerli oyların %5’ini alamayan siyasi partiler ya da ortak listeler milletvekili çıkaramazlar.Bir siyasi parti ya da ortak listede yer almış bağımsız adayların seçilebilmesi de listelerinde yer aldığı siyasi partinin ya da ortak listenin,ülke genelinde ve ara seçimlerde seçim yapılan çevrelerin tümünde % 5’lik barajı aşması ile mümkündür.

İl Seçim Kurulları, yukarıdaki maddeye göre, birleştirme tutanağını düzenledikten sonra sonuçları en seri şekilde telgrafla, ayrıca telefon ve telsizle Yüksek Seçim Kuruluna bildirirler.

Yüksek Seçim Kurulu, bütün illerden bu şekilde alınan bilgilere göre, Türkiye genelinde geçerli oyların toplamını yapar ve her siyasi partinin ve ortak listenin aldığı geçerli oy toplamına bölerek, siyasi partilerin ve ortak listelerin ülke genelinde aldığı oy yüzdesini hesaplar ve yüzde beşlik barajı aşan siyasi partilerin ve ortak listelerin isimlerini İl Seçim Kuruluna bildirir ve ilan eder.

Bu ilandan sonra, bir veya birkaç seçim çevresinde, seçimin iptaline karar verilmesi ülke genelinde alınan oy yüzdesinin yeniden tespitini gerektirmez”.

MADDE 14-Milletvekili Seçim Kanununun 34 üncü maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“Madde 34-Bağımsız adaylar ile yukarıdaki maddede yazılı oranı aşan siyasi partiler ile ortak listeler bir seçim çevresinde elde edecekleri milletvekili sayısı aşağıdaki şekilde hesaplanır.

Seçime katılmış siyasi partiler, ortak listeler ve bağımsız adayların adları alt alta ve aldıkları geçerli oy sayıları da hizalarına yazılır. Siyasi partilerin ve ortak listelerin oy sayıları, önce bire, sonra ikiye, sonra üçe...ila o çevrenin çıkaracağı milletvekili sayısına ulaşıncaya kadar bölünür. Elde edilen paylar ile bağımsız adayların aldıkları oylar ayrımı yapılmaksızın en büyükten en küçüğe doğru sıralanır.Seçim çevrelerinden çıkacak milletvekilleri sayısı kadar bu payların sahibi olan partilere, ortak listelere ve bağımsız adaylara rakamların büyüklük sırasına göre milletvekilleri tahsis olunur.

Son kalan milletvekilliği için birbirine eşit rakamlar bulunduğu takdirde, bunlar arasında ad çekilme suretiyle tahsis yapılır”.

MADDE 15-Milletvekili Seçim Kanununun 35 inci maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“Madde 35-Siyasi parti ve ortak liste adaylarından seçilenler aşağıdaki şekilde tespit edilir:

Her parti ve ortak liste için ayrı ayrı olmak üzere, Yüksek Seçim Kurulunca bastırılan cetvele;

1. Adayların adları ve aday listesindeki sıraya göre alt alta yazılır ve aldıkları tercih işaretleri toplamı karşılıklarına işlenir.

2. Listedeki adaylardan her hangi birinin aldığı geçerli tercih sayısı siyasi partinin ve ortak listenin o seçim çevresinde aldığı geçerli oyların, iki, üç, ve dört milletvekili çıkaran seçim çevrelerinde % 25, beş, altı ve yedi milletvekili çıkaran seçim çevrelerinde %20, sekiz, dokuz ve on milletvekili çıkaran seçim çevresinde % 15 oranını aşmakta ise, bu oranı aşanlar itibariyle en çok tercih sayısı alandan başlamak üzere, sırayla o partiden veya ortak listeden milletvekilliğine seçilenler tespit edilir. Söz konusu oranı aşanların sayısı o parti ve ortak listenin o seçim çevresinden çıkaracağı milletvekili sayısına ulaşmadığı takdirde, eksik kalan sayıdaki aday parti ve ortak listesindeki sıraya göre seçilmiş olur. O partinin veya ortak listenin son milletvekilliliği için tercih sayılarının eşit olması halinde, parti listesi veya ortak listeden daha önde bulunan aday seçilmiş olur.

3. Tercih kullanılmak suretiyle o siyasi parti veya ortak listeye verilen geçerli oy pusulalarında her hangi bir adaya verilen tercih sayısının yukarıda gösterilen oranları bulunmaması halinde ise, tercih sayıları dikkate alınmayıp o parti veya ortak listeden milletvekilliğine seçilenler, listelerdeki sıraya göre tespit edilir.

Bu işlemler açık olarak yapılır ve adaylarla müşahitler hazır bulunabilirler.

İl Seçim Kurulu Başkanı, milletvekili seçilenleri gösteren tutanağın bir suretini o seçim çevresinde ilan ettirir. Diğer bir suretini, bir hafta süreyle İl Seçim Kurulu kapısına astırır".

MADDE 16-Milletvekili Seçim Kanununun 36 ncı maddesinin 1 inci fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

"Milletvekili seçilenler belli olur olmaz, seçilenlerin ad ve soyadları ve parti veya ortak liste adayı iseler mensup oldukları siyasi parti veya ortak liste, İl Seçim Kurulunca en seri şekilde telgrafla, ayrıca telefon veya telsizle seçim çevreleri de gösterilerek Yüksek Seçim Kuruluna bildirilir".

MADDE 17-Milletvekili Seçim Kanununun 37 nci maddesinin 2 nci ve 3 üncü fıkraları aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

"Bütün illerden verilecek bilgiler tamamlanır tamamlanmaz tasdikli tutanak suretlerinin alınması veya itiraz varsa bu itirazın incelenerek karara bağlanması beklenmeksizin, her partinin veya ortak listenin kazandığı milletvekili sayısı ve milletvekili seçilenlerin ad ve soyadları Yüksek Seçim Kurulunca Türkiye radyo ve televizyonları ile derhal yayımlanır.

Seçim sonuçlarını gösteren tutanakların bütün illerden gönderilmesi üzerine, Yüksek Seçim Kurulu en kısa zamanda radyo ve televizyon ve Resmi Gazete ile ikinci bir bildiri yayımlayarak iller ve seçim çevreleri itibariyle, milletvekili seçilenlerin ad ve soyadlarının, seçmen sayısını, oy kullanan seçmen sayısını, katılma oranını, geçerli oy pusulası sayısını her parti, ortak liste ile bağımsız adayların kazandıkları oy sayısını açıklar".

MADDE 18-Milletvekili Seçim Kanununun 39 uncu maddesinin 1 nci fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

"Oyların dökümüne, sayımına veya bu oyların partiler, ortak listeler ile bağımsız adaylara bölümüne ilişkin olarak milletvekili tutanaklarına yapılan itiraz üzerine, yeniden yapılan döküm sayım ve hesap sonucunda tutanakların iptaline karar

verildiği takdirde, yeniden yapılacak döküm, sayım ve hesap sonucuna göre seçilmiş oldukları anlaşılanlara Yüksek Seçim Kurulu tarafından tutanakları verilir”.

GEÇİCİ MADDE 1-Bu kanununu yayımlanmasından sonra yapılacak ilk milletvekili genel seçimi için yurt dışında ikamet eden vatandaşların, oturdukları ülkelerde oy kullanmaları, serbest, eşit, gizli, tek dereceli, genel oy, açık sayım ve döküm esaslarına göre Yüksek Seçim Kurulunun yönetiminde gerçekleştirilir.

Yüksek Seçim Kurulu bu seçmenler bakımından, oy kullanılacak ülkeye göre farklılaşabilecek olan ve posta ve vekalet yoluyla oy kullanılmasına da olanak verecek düzenlemeleri yapar.

Yüksek Seçim Kurulu, bu seçimin gerçekleşmesi için gerekli gördüğü hallerde uygun gördüğü yurtdışındaki Dışişleri personelini görevlendirebilir.

Bu seçimler için Yüksek Seçim Kurulunun öngördüğü hususlar Dışişleri Bakanlığınca uygulanır.

MADDE 20-Bu kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 21-Bu kanun hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.

Gündüz DİNÇER
Kanunlar ve Kararlar Müdürü

MADDE GEREKÇELERİ

MADDE 1-2839 sayılı yasanın 4. maddesinde yapılan değişiklikle getirilen sistem, son yapılan nüfus tespitine göre oluşturulmuştur. Ne varki, geçen yıllar içinde illerin nüfusunda yeni değişikliklerin olması bu sistemle otomatik olarak milletvekili

sayısına da yansıyacaktır. Getirilen sistem her ilin T.B.M.M de mutlaka bir temsilcisinin bulunması adına yapılan milletvekili tahsisinin ortaya çıkardığı adaletsizlikleri de gidermekte ve belli bir dengeyi sağlamaktadır.

Madde de yapılan diğer bir değişiklikle seçim çevresi en çok 13 üyelik ile sınırlandırılarak adaletli bir temsilin şartları yaratılmaktadır.

MADDE 2-Bu madde ile Milletvekili Seçim Kanununun 12.maddesinde değişiklik öngörülmekte, teklifle öngörülen "tercih usulüne" olanak sağlamak için "iki kat aday gösterme" zorunluluğu getirilmekte, ayrıca 16. madde değişikliği ile önerilen "ortak liste" ibareleri maddeye eklenmektedir.

MADDE 3-Teklif konu kanunun 13. maddesinde yapılan değişiklik, seçim yasasında öngörülmekte olan partilerin "ortak liste" ile seçime girebileceklerini dikkate alan bir değişikliktir.

MADDE 4-15. madde değişikliği de aynı gerekçeye dayalıdır.

MADDE 5-Milletvekili Seçimi Kanununun 16. maddesinde yapılan değişiklikle; Türkiye'de 1954 yılında yapılan bir yasa değişikliği ile yasaklanmış bulunan ve bu güne kadar devam eden siyasi partilerin ortak liste ile seçime girme yasağı kaldırılmaktadır. Böylece siyasal partilerin, ittifak içinde seçime girme yolları açılmış olmaktadır. Ancak, böyle bir ittifak tüm seçim çevrelerinde birden mümkün olabilmektedir. Ayrıca, bu ortak listelerin ayrı bir ad kullanmaları engellenmiş "cephe" vb. gibi, seçimde kutuplaşma yaratacak gelişmelerin önü kesilmek istenmiştir. Birlikte seçime girecek olan partilerin ortak bir amblem veya işaret kullanmaları ise mümkün hale getirilmiştir.

MADDE 6-Teklifle, kanunun 20. maddesinde "ortak liste" ibaresi eklenmiştir.

MADDE 7-Teklifle, kanunun 26. maddesi değiştirilmiş, seçmenlere milletvekili seçimlerinde tanınan "tercihli oy kullanma" hakkına ilişkin, oy pusulasında yapılacak teknik değişiklik gösterilmiş, ayrıca "ortak liste" ibaresi eklenmiştir.

MADDE 8-Teklifle, Milletvekili Seçim kanununun 28. maddesi değiştirilmekte, değişiklikle Türk vatandaşlarına seçimlerde "tercihli oy kullanma" olanağı sağlanmaktadır. Teklifle göre, siyasi partiler, her seçim çevresinde o çevrenin seçeceği milletvekili sayısının iki misli aday gösterecekler, seçmenler dilerlerse tercih kullanarak parti listelerindeki sıralamayı değiştirebileceklerdir. 1973 ve 1991 seçimlerinde uygulanmış olan tercihli oy sistemi demokratik bir usul olup, partilerin ön seçimle oluşturacakları milletvekili aday listelerine bir de seçmenin etki yapması anlamına gelmektedir. Ancak, seçim oyunlarını engellemek ve aynı seçim çevresi içinde ortaya çıkabilecek "bölgeci", "ilçeci" tavırları engellemek amacıyla, tercihli oy kullanacak seçmenin belli bir sayıda tercih işareti yapmak zorunda olması da gerekli görülmektedir. Böylece seçmen, seçilecek üye sayısının iki katı kadar aday arasından, seçilecek üye sayısının yarısı için tercih işareti kullanacaktır.

MADDE 9-Bu madde ile yapılan değişiklikle, kanunun 29. maddesine "ortak liste" ibaresi eklenmektedir.

MADDE 10-Bu madde ile, yasanın 1995 yılında tercih usulünün kaldırılması ile ilga edilen 30. madde, tercih usulünün getirilmesiyle yeniden metne eklenmiştir.

MADDE 11-Kanunun 31. maddesinde yapılan değişiklikle, 1995 yılında kaldırılan ve tercih oylarını kapsayan ikinci cümle kanuna tekrar eklenmiş ve "ortak liste" ibaresi ilave edilmiştir.

MADDE 12-Kanunun 32. maddesinde yapılan değişiklikle "ortak liste" ibaresi eklenmiş, 1995 yılında kaldırılan tercih oyları ile ilgili son iki fıkra yeniden madde metnine ilave edilmiştir.

MADDE 13- Kanunun 33. maddesinde yapılan değişiklikle ülke barajı T.B.M.M de grup kurabilecek oy oranının biraz daha üstünde tutularak % 5' e indirilmiştir. Baraj oranının düşürülmesiyle hem çok sayıda oyun ziyan olmasına yol açan bir durum ortadan kaldırılmış, hem de %5' in altında kalacak küçük partilerin parlamentoya girmeleri engellenerek, yasama organının aşırı parçalanmasının yolu kapatılmış olacaktır.

MADDE 14-Kanunun 34. maddesinde yapılan değişiklikle, siyasi partilerin ortak listelerine ilişkin ibareler eklenmekte, "d' Hondt" bölme yöntemi korunmaktadır.

MADDE 15-Kanunun 35. maddesinde yapılan değişiklikle siyasi partiler ve ortak listelerden seçilen adayların nasıl saptanacağı düzenlenmektedir. Buna göre, bir ya da birden fazla aday için kullanılmış olan tercih oyları 2. fıkranın 2. bendindeki oranlara ulaşmamışsa, o parti ya da ortak listeden seçilenlerde liste sırası esas alınacaktır. Tercih işaretinin bir parti listesi ya da ortak listedeki aday sırasını değiştirmesi için gerekli olanlar ise kademeli olarak saptanmıştır. Bunun nedeni seçim çevrelerinin eşit büyüklükte olmaması nedeniyle, aday sırasında değişiklik için gerekli tercih işareti sayısının çok büyük farklılıklar göstermesini önlemektir. Kademeliendirme ile "ilçeci-bölgeci" seçim davranışları, mutlak oy oranı dolaylı olarak artırılarak, etkisizleştirilmek istenmektedir.

MADDE 16-Kanunun 36. maddesinde yapılan değişiklikle "ortak liste" ibaresi eklenmiştir.

MADDE 17-Kanunun 37. maddesindeki değişiklik "ortak liste" ibaresinin ilgili yerlere ilavesinden ibarettir.

MADDE 18-Kanunun 39. maddesinin 1. fıkrasında yapılan değişiklikle "ortak liste" ibaresi ilgili yerlere ilave edilmiştir.

GEÇİCİ MADDE 1-Bu madde ile, daha önce 4125 sayılı yasa ile 1999 seçimleri bakımından öngörölmüş olan düzenleme yinelenmektedir. Ancak, yurtdışındaki vatandaşların oy kullanmaları bakımından "yurt dışında ikamet etme" koşulu getirilmekte ve "milletvekili genel seçimleri" ile sınırlandırılmaktadır.Dolayısıyla madde

ile Yüksek Seçim Kuruluna bu ilk uygulama için yetki verilmektedir. "Mektupla ve vekaletle" oy kullanma yolu gösterilmekte ayrıca Seçimlerin Temel Hükümleri ve Seçmen Kütükleri Hakkındaki Kanuna atıf yapılmaktadır.

MADDE 19-Yürürlük maddesidir.

MADDE 20-Yürütme maddesidir.

GENEL GEREKÇE

Siyasal iktidarı toplum adına kullanacak olan yöneticilerin nasıl belirleneceği, her siyasi rejimde önemli bir sorun olmuştur.

Bir ülkede vatandaşların kamusal kararların alınmasına katılımlarının başlıca aracı seçimlerdir. Demokratik toplumlarda siyasal iktidarın kaynağını halkın onayı oluşturur ve bu onay belli aralıklarla yapılan seçimlerle sağlanır. Bu toplumlarda kamu yöneticilerinin otoritesi, onun kişisel niteliklerinden değil, seçimle göreve gelmesinden kaynaklanır. Ancak, buna ek olarak demokratik sistemlerde seçimler; yöneticileri siyaseten yargılama, partiler aracılığı ile de olsa kimin yönetime geleceğini saptama, özellikle de bundan sonra uygulanacak siyaseti, hiç değilse ana eksen bakımından belirleme gibi görevleri de görürler. Seçimler aracılığı ile halk, kendisine ait olan iktidarı bizzat kullanmak fırsatını bulur.

Bu nedenle, bir ülkede uygulanan seçim sisteminin, o ülkede demokratik rejimin işleyişi ve başarısı açısından önemli etkileri vardır.

Demokrasinin bilinen tanımı "İktidarın kaynağını halkta bulan, halkın halk tarafından ve halk iradesi doğrultusunda yönetilmesini yani yöneten-yönetilen özdeşliğini sağlamaya yönelmiş, özgürlüğe ve eşitliğe dayalı bir yönetim biçimidir".

Halk, kendisine ait olan bir iktidarı seçtiği temsilcileri aracılığı ile kullanır. Siyasi partilerin ortaya çıkmasından sonra seçmenler, teorik olarak, hem temsilcilerini hem de onların uygulayacakları politikaları seçmek olanağına kavuşmuşlardır. Çünkü partiler, seçmenlere programlarını ve programı parlamentoda gerçekleştirecek adaylarını birlikte sunmaktadırlar.

Ancak, seçmenlerin, temsilcileri seçme konusundaki olanaklarının pek geniş olduğu iddia edilemez. Çünkü, uygulamada adayları partiler belirlemekte ve seçmenler, beğendikleri partinin adaylarını onaylamaktan öteye gidememektedirler. Hal böyle olunca temsilcilerin parlamentoda tam bir irade bağımsızlığı içinde hareket ettikleri söylenemez.

Seçimlerde aday tespiti yetkisinin partilerin elinde bırakılması bir zorunluluk ise, seçmenleri, partinin adaylarının salt birer onaycısı olmaktan çıkaracak bir takım çözümlerin bulunması, bu durumu sorun yaratmaktan uzaklaştırabilecektir. Bu

1954'den bu yana yasak olan partiler arası ittifak olanağının sağlanması, temsilde adaletsizliği arttırmaksızın parlamenter istikrara katkı sağlayacaktır.

Teklifle, Türkiye'de 1961'den bu yana çeşitli kural değişiklikleriyle uygulanmakta olan "nisbi temsil" sistemi temel alınmıştır.

Tüm bunlar gözetilerek hazırlanan değişiklik teklifi ile;

- a) Seçim çevreleri en çok 13 üyelikle sınırlandırılmıştır.
- b) Milletvekillerinin illere tahsis yönteminde il nüfusunun yanı sıra seçmen sayısı da hesaba dahil edilmiştir.
- c) Her ile bir milletvekili verilmesiyle illerin T.B.M.M. de mutlaka temsil edilmesinin yolu açılmış, getirilen kademeli sistemle adil bir dağılım sağlanmıştır.
- d) Siyasi partilerin ortak liste ile seçime girebilmelerine olanak tanınmıştır.
- e) Seçim çevrelerinde seçilecek milletvekili sayısının iki katı aday gösterilmesi zorunlu hale getirilmiştir.(Tercihli oy)
- f) Ülke seçim barajı %5'e düşürülmüştür.
- g) Seçmenlere parti listeleri ve ortak liste adayları arasında "tercih"de bulunabilme olanağı sağlanmıştır (Tercih sistemi).

Değişiklik teklifinde, yasanın sistematığı ve madde numaraları korunmuştur. Halen yürürlükte bulunan yasada yer alan "Değiştirilen Kanun Hükümleri" ve "Geçici Hükümler" bölümünde yer alan ve uygulamayla etkisini yitirmiş olan maddeler tümüyle kaldırılmıştır. Yeni metinde Geçici Hükümler bölümünde yurt dışında yaşayan vatandaşların oy kullanmasıyla ilgili bir madde yer almıştır.

